

Net uit: Het einde van pi

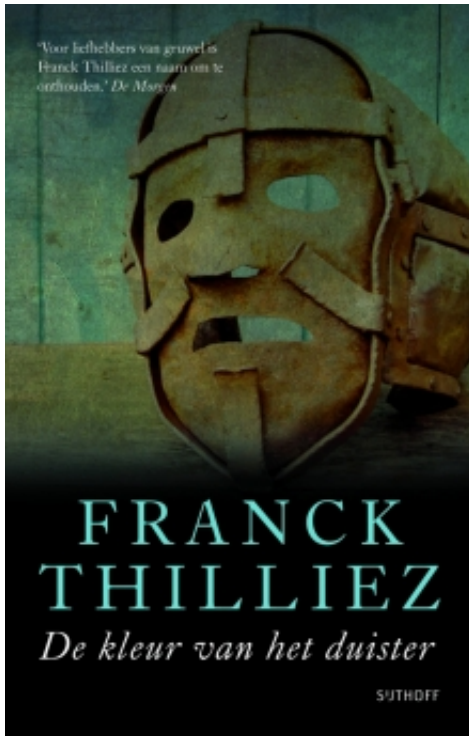
Het einde van pi van Franck Thilliez, vertaald door **Richard Kwakkel** en uitgegeven bij [Sijthoff](#) (oorspronkelijke titel: *La mémoire fantôme*).

Het einde van pi is de derde thriller van Franck Thilliez die in Nederland verschijnt. Sijthoff wil de Nederlandse lezer graag kennis laten maken met het werk van dit grote Franse thrillertalent en biedt om die reden met een speciale kortingsactie gelijktijdig de door **Anne van der Straaten** vertaalde novelle [De kleur van het duister](#) aan.

Lucie Henebelle

In *Het einde van pi* duikt Lucie Henebelle weer op, de rechercheur die in [Het gruwelhuis](#) al een hoofdrol speelde. De relatie met haar roodharige collega is op de klippen gelopen, ze is overgeplaatst van Duinkerken naar Lille, maar ze wordt nog steeds geplaagd door een morbide fascinatie voor de hersenkronkels van psychopaten. Ze krijgt ruimschoots de gelegenheid haar dorst naar kennis over de dood in al zijn verschijningsvormen te lessen, wanneer een jonge vrouw met geheugenverlies haar pad kruist en haar op het spoor zet van een seriemoordenaar. Tussen de twee vrouwen groeit een bijzondere band die Lucie ertoe verleidt het raadsel van haar morbide fantasieën te onthullen.

Ingewikkeld

De vertaling was af en toe een behoorlijk ingewikkelde klus. De gemiddelde alfa met pretpakket loopt gillend weg voor alles wat met wiskunde van doen heeft en deze alfa met pretpakket vormt op die regel geen uitzondering. Maar ja, ik had de opdracht al aangenomen en moest er iets mee. En *Het einde van pi* gaat niet over gewone wiskunde, maar over Hogere Wiskunde: Navier-Stokesvergelijkingen, het zestiende probleem van Hilbert, het vermoeden van Fermat, getallentorens, Millenniumprijsproblemen en alle ins en outs van pi natuurlijk. Bij Thilliez is het altijd goed gruwelen! Het komt de vertaling altijd ten goede als de vertaler op zijn minst een globaal inzicht heeft in de materie die hij vertaalt, maar boekvertalers worden door hun auteurs soms ondergedompeld in de meest bizarre werelden en van ons kan bezwaarlijk worden verwacht dat we op alle denkbare en ondenkbare terreinen deskundig zijn of worden. Maar met de hulp van meer wiskundig onderlegde leden van de lijst Boekvertalers en een zwager 'in neurale netwerken' kwam ik er ook uit zonder de vergelijkingen daadwerkelijk op te lossen. Je hoeft tenslotte ook niet te weten hoe een wasmachine werkt om de was te kunnen doen.

Dat Manon Moinet, de wiskundige van dienst, aan een bijzondere vorm van geheugenverlies lijdt, maakte het er niet eenvoudiger op. Thilliez levert bij zijn research geen half werk en legt uitgebreid uit hoe, waar en waarom Manons hersenen niet werken. Daaraan, en aan een consult bij een vertalende huisarts en de inwonende psychiater, is het te danken dat de lezers weten wat Manon moet doen om ondanks een 'anterograde amnesie door laesie in het hippocampale gebied' toch een min of meer normaal leven te kunnen leiden.

'Chantal, u bent een trut!'

Fransen zijn netter in de omgang dan Nederlanders. Dat wil zeggen: ze vousvoyeren meer. Ze zien

er bijvoorbeeld geen been in bekenden die ze al met de voornaam aanspreken toch nog te vousvoyeren. Dat levert in vertaling soms malle situaties op, want tegen mensen die wij met de voornaam aanspreken zeggen wij immers geen 'u' meer. Zo spreken Lucie en haar collega's van de *Police judiciaire* in Lille elkaar bij de voornaam aan, maar combineren ze dat met een formeel *vous*. Wat zeggen collega-rechercheurs in Nederland tegen elkaar? En tegen hun chef? Ook als die twintig jaar ouder is? En hoe formeel of informeel gaan artsen en verpleegkundigen met elkaar om? En met hun patiënten? En hoe vaak zeg je tegen iemand met geheugenverlies dat je al hebt afgesproken elkaar met 'je' aan te spreken? Het leverde een uitgebreide tutoyeerboekhouding op met een overzicht van wie onder welke omstandigheden en vanaf welk moment en vooral welke pagina wie tutoyeert of vousvoeert.

Anagram

De sleutel tot de oplossing van het moorddadige raadsel is gelegen in een anagram. Anagrammen zijn altijd een fijne [uitdaging](#) voor de vertaler. Zeker als het anagram in de brontaal een betekenisvolle zin oplevert. Dan moet er in het Nederlands ook een zin komen, opgebouwd uit normale woordjes, gevormd met dezelfde letters, die ongeveer dezelfde betekenis overbrengt als die in de brontekst. Geen eenvoudige opgave. Maar wie wil weten welke briljante oplossing collega Bernarda Maagd -- een anagram natuurlijk -- aanreikte voor *eadem mutata resurgo* en *Si tu aimes l'air, tu redouteras ma rage*, zal het boek moeten lezen...

Franck Thilliez vertelt (in het Frans) op zijn eigen [website](#) meer over zijn romans, de films die ervan zijn gemaakt en de recensies die her en der verschenen.